Nationale vogel *Frank van Groen*

FOTO: REMY REMMERSWAAL

Eind 2015 is de nationale vogel van Nederland verkozen. Iedereen mocht stemmen op zijn of haar favoriete soort. Na de eerste ronde bleven er tien kandidaten over. De Grutto kwam als overwinnaar uit de bus. Dit werd bekendgemaakt in het sympathieke radioprogramma 'Vroege Vogels'.

Zelf stemde ik voor de IJsvogel, een soort waar het goed mee gaat en een vogel met mooie kleuren die in alle provincies van Nederland gedurende het hele jaar te zien is. De Grutto is een trekvogel en neemt al jaren af. Het gros van de populatie verblijft alleen van half maart tot half juli in Nederland, vooral in laag gelegen gebieden met hoge waterstanden in delen van het westen en noorden van ons land. Sinds de populatie in de jaren zeventig haar top bereikte is de stand met zeker tweederde gedaald. En dat terwijl Nederland verreweg het belangrijkste land is voor de Grutto in Europa. Maar voor hoe lang nog? Als trendlijnen worden doorgetrokken zijn er binnenkort meer IJslandse Grutto's dan de Hollandse variant. Maar ja, de IJslandse Grutto is een andere ondersoort, anders van kleur in het broedkleed, korter op de poten, iets andere snavel en gemiddeld noordelijker overwinterend.

Door zijn overwinning bij de kiezers staat de Grutto weer helemaal op de kaart. Zwakke punt van de soort is dat hij afhankelijk is van boerenland. En helaas is voor de gemiddelde Nederlandse boer natuur bijzaak. Schaadt het niet dan baat het niet. De Nederlandse landbouw is in toenemende mate gericht op bulkproductie voor de wereldmarkt. Nederland is exportkampioen op het gebied van agrarische producten. Al jaren probeert de overheid via subsidies aan boeren de weidevogelstand in het algemeen en de gruttostand in het bijzonder in de lucht te houden. In het verleden zijn nog al wat van deze subsidiegelden ondoelmatig besteed. Als voorbeeld noem ik het zoeken en beschermen van nesten waarna voedsel en dekking voor de kuikens alsnog werden vernietigd door een maaibeurt.

Gelukkig zijn er tegenwoordig initiatieven waarbij duurzaamheid en biodiversiteit hoog in het vaandel staan. Zo zijn er speciale gruttoboerderijen en is een weidevogelvriendelijk kaasmerk in de markt gezet. Ook subsidieregelingen zijn aangepast en er wordt meer gestuurd op resultaat. En dat zijn vliegvlugge jonge weidevogels! Met veel moeite en inspanning zal het daarom wel lukken de Grutto in een aantal kerngebieden te behouden. Het grootste deel van het agrarische gebied in Nederland kan echter als verloren worden beschouwd voor de klassieke weidevogels zolang maximale bulkproductie de enige sturende factor blijft.

FOTO: ZAINAL HABERHAM

Koekoeken, Science park, 10 mei 2016

Koekoek

De Koekoek is wijd verbreid in Nederland, maar is nergens talrijk. Hij bereikt de hoogste dichtheden in moerasgebieden en hier en daar in kleinschalig agrarisch cultuurlandschap. De dichtheid hangt af van het aanbod aan waardvogels. Ieder wijfje specialiseert zich immers op een enkele waardvogelsoort, al legt ze soms ook eieren bij andere soorten. Tegenwoordig vormen Kleine Karekiet, Heggenmus, Graspieper, Witte en Gele Kwikstaart de belangrijkste waardvogels. De stand nam sinds 1985 (en vermoedelijk eerder) flink af, al komt dat door methodologische problemen onvoldoende uit tellingen naar voren. Afname van veel waardvogelsoorten en van voedsel (vooral rupsen) speelt daarbij een hoofdrol. *(bron: Sovon)*

FOTO'S: ROELY BOS

Bovenste foto toont de Winterkoning op het merelnest,waarin vier kleine Merels zijn te herkennen. Op de foto midden-links is het achtergebleven jong goed te zien, midden-rechts en rechtsonder laten het voeren van de Winterkoning zien, zijn kop verdwijnt voor een deel in de snavels van de Mereltjes.

Interspecifieke broedzorg

Roely Bos

Vrouw Merel op het nest

Op 14 juni 2015 gaat 's ochtends vroeg de telefoon. Vogelvriend Z. belt en hij klinkt geestdriftig. Of ik meteen wil komen fotograferen, er is iets bijzonders gaande in de tuin achter het huis. We klimmen de trap op naar de badkamer achterin het huis op één hoog, waar de ramen al open staan en iemand met een kijker naar buiten staat te turen. Z. legt de situatie uit. Aan de overliggende muur, zijmuur van een buurpand, op een meter of vier van de achtergevel vandaan, hangen drie vogelnesten: op drie meter boven de grond een nestkast met daarin Koolmezen, een meter hoger een merelnest in de klimop, en halve meter daarboven een nestholte van een Winterkoning, ook in de klimop. In het merelnest zitten jongen, nog heel klein. Het winterkoningnest is nauwelijks of niet te zien vanuit de badkamer.

De Koolmezen vliegen af en aan met voer voor hun jongen in de nestkast. Dan zie ik uit mijn ooghoek beweging en schiet een Winterkoning tevoorschijn. Hij gaat op de rand van het merelnest zitten, waarin opeens een stuk of drie snaveltjes omhoog steken, wijd open. De Winterkoning stopt iets in een snaveltje en verdwijnt weer om de hoek van het buurpand. Ik ben verbaasd, ik heb nog nooit zoiets gezien, behalve dan een jonge Koekoek in de duinen die gevoerd werd door een klein bruin vogeltje dat ik te kort zag om er een naam aan te hangen.

De twijfel slaat toe bij ons. Is het wel een merelnest? Zitten er wel kleine Mereltjes in? Misschien toevallig ook een jonge Winterkoning? We turen door onze kijkers, hopend op een antwoord.

Na diverse voersessies van de Winterkoning komt een merelvrouw ten tonele; zij heeft ook wat voer bij zich, de snaveltjes sperren zich weer open, ze voert en gaat daarna op de jongen liggen. Merelvrouw die Winterkoningen voert? Maar dan brengen de foto's uitkomst. De nog dichte oogbollen van de jongen zijn zo groot dat ze onmogelijk van een Winterkoning kunnen zijn. En hoewel er een piepkleintje tussen